

Nr 431

Av herr **Hansson** i Skegrie m. fl., om utvidgning av det internationella livsmedelsprogrammet.

(Lika lydande med motion nr 364 i Första kammaren)

FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) inledde 1960 sin »Frihet från hunger»-kampanj. Som ett led i denna upprättades en internationell livsmedelsfond, vilken bekräftades av FN:s generalförsamling i december 1961. Detta innebar att FN och FAO gemensamt och i samarbete med andra mellanstatliga organisationer på försök skulle bedriva ett treårigt livsmedelsprogram, det s. k. World Food Program, med frivilliga bidrag från medlemsländerna. Medlemsländernas bidrag kunde utgöras av varor eller tjänster samt kontanter. Målsättningen för bidragen under treårsperioden angavs till 100 milj. dollar, varvid man förutsåg att minst en tredjedel skulle utgöras av kontanter.

De medel som ställts till programmets genomförande har använts för att möta behov vid hungerkatastrofer samt akuta behov sammanhängande med kronisk undernäring, innefattande upprättandet av livsmedelsreserver. Vidare utgår livsmedelshjälp till måltider vid skolor. Det främsta syftet med livsmedelsfonden kan emellertid sägas ha varit att uttröna möjligheterna att använda livsmedelshjälp som en integrerande del av det ekonomiska biståndet.

Det grundläggande syftet med livsmedelshjälp av detta slag måste vara att åstadkomma en bättre balans mellan tillgång och efterfrågan. Rätt organiserad anses denna hjälp icke menligt inverka på den inhemska produktionen i utvecklingsländerna eller på den internationella handeln med livsmedel. Om full effektivitet av verksamheten skall uppnås, måste emellertid tillförseln av livsmedel vara kontinuerlig, vilket nödvändiggör multilateral samordning av leveranserna från enskilda länder, i varje fall om man även önskar få med de mindre medlemsstaterna.

I Kungl. Maj:ts proposition 1962: 100 framhålles rörande den internationella livsmedelsfonden att den är ett första försök att inordna denna typ av hjälp under ett multilateralt system. Detta sades vara en fördel för ett land som Sverige med enbart temporära överskott av vissa jordbruksprodukter, och det ansågs ligga i linje med Sveriges allmänna biståndspolitik att stödja denna internationella aktion mot svälten i världen. Det svenska bidraget fastställdes till två milj. dollar för tiden 1963—1965. Under budgetåret 1962/63 anslogs 3,45 milj. kr., vilket ställdes till jordbruksdepartementets förfogande.

Kungl. Maj:t fastställde efter samråd med myndigheter och organisatio-

ner att det svenska bidraget skulle utbetalas med hälften i form av varor och hälften kontant. Under det första året inkom inga förfrågningar rörande varuleveranser, varför hela det anslagna beloppet utbetalades kontant. Resterande delen av det tecknade bidraget har anslagits över innevarande års budget med 6,91 milj. kr. Av denna summa skall således 1,73 milj. kr. utbetalas kontant och 5,18 milj. kr. i form av varor.

Efter anmodan från fondens styrelse har Sverige anmält leveranskapacitet av torrmjök, vetemjöl och fiskkonserver. Några principer för vilka länder som skall erhålla leveranserna synes ännu ej vara fastställda, men i någon mån torde storleken av respektive lands bidrag till fonden bli utslagsgivande, så att leveranser till stora projekt får utföras av de stora bidragsgivarna. I princip skall leveranserna ske till världsmarknadsprisnivå men vad som därmed menas är icke tydligt definierat. Sverige har hitintills endast fullgjort en begränsad del av de bidrag av livsmedel som avsågs komma till stånd för internationella livsmedelsfonden. Frågan om hur Sverige skall kunna uppfylla sina förpliktelser i fråga om varuleveranser synes således ännu ej ha funnit sin lösning. För att komma till rätta härmed borde förnyade ansträngningar göras för att finna lämpliga lösningar såväl för den återstående delen av försöksperioden som för ett eventuellt framtida program.

Livsmedelsprogrammet går nu in i sitt tredje och sista försöksår. Den ursprungliga målsättningen har i det närmaste uppnåtts genom hitintills gjorda utfästelser på 92 milj. dollar av cirka 70 länder.

Under den generalkonferens som FAO kommer att hålla i höst skall beslut fattas rörande eventuell förlängning av livsmedelsprogrammet. Frågan har emellertid redan aktualiserats bl. a. genom ett gemensamt uttalande som gjorts av Internationella kooperativa alliansen (ICA), Fria fackföreningsinternationalen (ICFTU) och Jordbruksorganisationernas internationella federation (IFAP). Uttalandet med rekommendation om en förlängning och utvidgning av det nuvarande programmet har även tillställts Förenta Nationernas generalsekreterare och generaldirektören i FAO. Det har sedermera distribuerats som Förenta Nationernas dokument nr E/C.2/631.

I nyssnämnda utlåtande uppfordras medlemsländernas regeringar att i Förenta Nationerna och i vederbörande specialorganisationer utan dröjsmål utforma en dynamisk politik för livsmedelshjälp som ett led i ett allmänt program för ekonomisk utveckling och höjande av levnadsstandarden i alla länder. Ett första viktigt steg i denna riktning säges därvid vara en förlängning och en väsentlig ökning av FN:s och FAO:s livsmedelsprogram. Uttalandet har gjorts mot bakgrund av den oro man hyser för den undernäring som föreligger i många utvecklingsländer. Man är på det klara med att denna kommer att utgöra en hämmande faktor i det ekonomiska utvecklingsarbetet och för att människor i mindre väl lottade områden skall kunna uppnå en förbättrad produktionsförmåga och därmed en välfärd i nivå med vad som åtnjutes i rikare länder.

Flera internationella undersökningar visar att den ökade livsmedelstillförsel, som flertalet utvecklingsländer har så stort behov av, icke i tillräcklig omfattning kan komma till stånd genom kommersiell import på grund av de kraftiga underskott dessa länder vanligen har i sina betalningsbalanser till följd av en omfattande import av kapitalvaror. Livsmedelshjälpen bör mot bakgrund härav ges en väsentlig roll i utvecklingsprogrammen för dessa länder. De tre världsomfattande organisationerna föreslår sålunda att FN:s och FAO:s livsmedelsprogram utvidgas och ges förlängd giltighetstid. Denna bör icke nu begränsas i tiden, utan hjälpen bör utgå så länge utvecklingsländerna har behov av den och efterfrågar densamma. Som ett uppnåeligt mål för verksamhetens omfattning under de närmaste åren anges ett årligt belopp på 200 milj. dollar, d. v. s. en sexdubbling av rambeloppet i det försöksprogram som nu går mot sitt slut.

Det treåriga försöksprogrammet med internationell livsmedelshjälp på multilateral grund utgår 1965. Erfarenheter har vunnits, och nya vägar för den lämpligaste utformningen har prövats. Många praktiska problem återstår men torde kunna lösas efter hand. Med tanke på vikten av kontinuerlig tillförsel bör bl. a. frågan om utjämningslagring och huruvida denna bör ske på nationell eller internationell basis tas upp till behandling. Ur många synpunkter skulle det vara olyckligt, om denna multilaterala biståndsverksamhet skulle upphöra eller försvåras vid utgången av den treåriga försöksperioden. En förlängning och en fortsatt utbyggnad inom FN:s och FAO:s ram torde erbjuda många fördelar för en effektivisering av den ekonomiska biståndsverksamheten globalt sett.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om åtgärder för en förlängning och väsentlig utvidgning av det internationella livsmedelsprogrammet (World Food Program);

att som målsättning för programmets totala omfattning uppställs ett årligt belopp av 200 milj. dollar;

att det svenska bidraget till den internationella livsmedelsfonden utökas i proportion härtill; samt

att Sveriges åtagande, beträffande fördelningen mellan varor och kontanter, fullgöres efter samråd mellan myndigheter och organisationer, framför allt på jordbrukets område.

Stockholm den 27 januari 1965

Erland Carbell

S. G. W. Wahlund

Emil Elmwall

Sven Wedén

Nils G. Hansson

i Skegrie

Sven Gustafson

i Göteborg

Carl Eric Hedin